

PRAWO WYKROCZEŃ DIAGRAMY

MAGDALENA BŁASZCZYK
ANNA ZIENTARA

LEX

a Wolters Kluwer business

PRAWO WYKROCZEŃ DIAGRAMY

MAGDALENA BŁASZCZYK
ANNA ZIENTARA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 grudnia 2014 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne
JustLuk

Łamanie
JustLuk Łukasz Drzewiecki, Justyna Szumieł, Stanisław Drzewiecki

Autorstwo poszczególnych rozdziałów:

M. Błaszczyk: rozdziały 8–16, 19

A. Zientara: rozdziały 1–7, 17–18

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-3467-9

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział 1. Pojęcie prawa wykroczeń i jego miejsce w systemie prawa	13
1.1. Pojęcie prawa wykroczeń	13
1.2. Prawo wykroczeń <i>sensu largo</i>	14
1.3. Struktura kodeksu wykroczeń	14
1.4. Prawo wykroczeń a prawo karne	15
1.5. Rozróżnienie wykroczenia i przestępstwa	16
Rozdział 2. Pojęcie wykroczenia	20
2.1. Uwagi ogólne	20
2.2. Kryteria oceny stopnia społecznej szkodliwości	21
Rozdział 3. Czas i miejsce popełnienia wykroczenia	24
3.1. Czas popełnienia wykroczenia	24
3.2. Zmiana ustawy po popełnieniu wykroczenia	24
3.3. Miejsce popełnienia wykroczenia	25
3.4. Zasada terytorialności i odpowiedzialność za wykroczenie popełnione za granicą	26
Rozdział 4. Struktura wykroczenia	28
4.1. Podział znamion	28
4.2. Podmiot	28
4.2.1. Uwagi ogólne	28
4.2.2. Uzależnienie odpowiedzialności od wieku sprawcy	29
4.2.3. Podział wykroczeń z uwagi na podmiot	29
4.3. Przedmiot	29
4.3.1. Uwagi ogólne	29
4.3.2. Podział przedmiotu ochrony ze względu na liczbę przepisów, które chronią dane dobro	30
4.3.3. Pojęcie wykroczeń podobnych	30
4.4. Strona podmiotowa	31
4.5. Strona przedmiotowa	33

Rozdział 5. Formy stadialne	35
5.1. Uwagi ogólne	35
5.2. Formy stadialne	35
5.3. Przygotowanie	36
5.4. Usiłowanie	36
5.4.1. Warunki odpowiedzialności za usiłowanie	36
5.4.2. Usiłowanie nieudolne	37
5.4.3. Czynny żal i odstąpienie (art. 11 § 4 k.w.)	37
5.5. Dokonanie	37
Rozdział 6. Formy zjawiskowe	38
6.1. Uwagi ogólne	38
6.2. Formy zjawiskowe	38
6.3. Współsprawstwo	39
6.4. Podżeganie	39
6.5. Pomocnictwo	40
6.6. Zasady odpowiedzialności	41
Rozdział 7. Okoliczności wyłączające odpowiedzialność	42
7.1. Podział okoliczności wyłączających odpowiedzialność	42
7.2. Immunitety	43
7.3. Okoliczności wyłączające bezprawność (kontratypy)	43
7.3.1. Obrona konieczna	44
7.3.1.1. Uwagi ogólne	44
7.3.1.2. Przekroczenie granic obrony koniecznej	45
7.3.2. Stan wyższej konieczności (art. 16 k.w.)	45
7.3.2.1. Uwagi ogólne	45
7.3.2.2. Przekroczenie granic stanu wyższej konieczności	46
7.3.3. Działanie w ramach uprawnień lub obowiązków	47
7.3.4. Zgoda dysponenta dobrem	47
7.3.5. Zwyczaj	47
7.4. Okoliczności wyłączające winę	48
7.4.1. Błąd co do prawa	48
7.4.2. Błąd co do faktu	48
7.4.3. Niepoczytalność	49
7.4.3.1. Ograniczenie poczytalności w stopniu znacznym	50
7.4.3.2. Wyłączenie zastosowania przepisów dotyczących niepoczytalności i poczytalności ograniczonej w stopniu znacznym (art. 17 § 3 k.w.)	51
Rozdział 8. Zbieg przepisów	52
8.1. Uwagi ogólne	52
8.2. Zbieg przepisów definiujących wykroczenia	55
8.3. Realny właściwy zbieg przepisów definiujących wykroczenie i przestępstwo	56

Rozdział 9. Zbieg wykroczeń	58
9.1. Uwagi ogólne	58
9.2. Zbieg wykroczeń	60
9.3. Kara „łącznie” (art. 9 § 2 k.w.)	61
Rozdział 10. Kary	63
10.1. Uwagi ogólne	63
10.2. Katalog kar (art. 18 k.w.)	64
10.3. Areszt	65
10.4. Ograniczenie wolności	66
10.4.1. Uwagi ogólne	66
10.4.2. Kara zastępcza za ograniczenie wolności	68
10.5. Grzywna	68
10.5.1. Uwagi ogólne	69
10.5.2. Kary zastępcze za grzywnę	71
10.6. Nagana	72
10.6.1. Uwagi ogólne	72
10.6.2. Przesłanki orzekania nagany	73
Rozdział 11. Środki karne	74
11.1. Uwagi ogólne	74
11.2. Katalog środków karnych (art. 28 § 1 k.w.)	75
11.3. Zakaz prowadzenia pojazdów (art. 29 k.w.)	76
11.4. Przepadek przedmiotów (art. 30 k.w.)	77
11.5. Nawiązka	78
11.6. Obowiązek naprawienia szkody (art. 28 § 3 k.w.)	79
11.7. Podanie orzeczenia o ukaraniu do publicznej wiadomości w szczególny sposób (art. 31 k.w.)	80
Rozdział 12. Środki oddziaływania wychowawczego	82
Rozdział 13. Zasady i dyrektywy wymiaru kary	84
13.1. Uwagi ogólne	84
13.2. Zasady wymiaru kary	84
13.3. Dyrektywy ogólne wymiaru kary	85
13.4. Dyrektywy szczegółowe wymiaru kary	85
Rozdział 14. Nadzwyczajne złagodzenie kary, odstąpienie od wymierzenia kary lub środka karnego	88
14.1. Uwagi ogólne	88
14.2. Środki regresji karania w k.w. (art. 39 § 1 i 2 k.w.)	89
14.3. Środki oddziaływania społecznego (art. 39 § 4 k.w.)	90
Rozdział 15. Nadzwyczajne obostrzenie kary	91
15.1. Uwagi ogólne	91
15.2. Definicja wykroczenia o charakterze chuligańskim (art. 47 § 5 k.w.)	92
15.3. Konsekwencje wykroczenia o charakterze chuligańskim	93

15.4. Recydywa szczególna wykroczeniowa (art. 38 k.w.)	93
15.5. Definicja wykroczenia i przestępstwa podobnego (art. 47 § 2 k.w.)	94
Rozdział 16. Warunkowe zawieszenie wykonania kary aresztu	95
Rozdział 17. Przedawnienie	97
17.1. Uwagi ogólne	97
17.2. Rodzaje przedawnienia	97
17.3. Przedawnienie ścigania	98
17.4. Przedawnienie orzekania	98
17.5. Modyfikacje terminu przedawnienia karalności	99
17.6. Przedawnienie wykonania kary i środka karnego	99
Rozdział 18. Zatarcie ukarania	100
Rozdział 19. Relacja części ogólnej kodeksu wykroczeń do ustaw szczególnych	101

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121)
- k.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.)
- k.k.w. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. Nr 90, poz. 557 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502)
- k.p.k. – ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.)
- k.p.w. – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 395 z późn. zm.)
- k.w. – ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 482 z późn. zm.)
- u.b.a. – ustawa z dnia 24 kwietnia 2009 r. o bateriach i akumulatorach (Dz. U. Nr 79, poz. 666 z późn. zm.)
- u.p.b. – ustawa z dnia 13 września 2002 r. o produktach biobójczych (tekst jedn.: Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 252 z późn. zm.)
- u.p.n. – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 382)
- u.r.ś. – ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 r. Nr 189, poz. 1471 z późn. zm.)
- u.z.u.s.z. – ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1510)

Inne

- KRK – Krajowy Rejestr Karny
- KZS – Krakowskie Zeszyty Sądowe. Orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie w sprawach karnych

OSA	- Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNKW	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNwSK	- Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych
Prok. i Pr.-wkł.	- Prokuratura i Prawo (wkładka)
SN	- Sąd Najwyższy

WSTĘP

Niniejsze opracowanie ma na celu prezentację instytucji i zasad materialnego prawa wykroczeń w sposób maksymalnie uproszczony, ułatwiający ich opanowanie czy też przypomnienie. Jednak same diagramy nie pozwoliłyby zrealizować tego celu, gdyż nie mogą zawierać zbyt wiele treści teoretycznych i pobocznych. Dlatego większość diagramów została uzupełniona uwagami ogólnymi i wybranymi тезami z orzecznictwa, które zwracają uwagę na praktyczne problemy związane ze stosowaniem omawianych norm. Aby pomóc Czytelnikowi w usystematyzowaniu wiedzy każdy rozdział otwierają pytania, na które odpowiedź znajduje się w dalszej części.

Prawo wykroczeń. Diagramy nie stanowi opracowania kompleksowego, które może zastąpić podręcznik czy wykład. Jest ich uzupełnieniem, formą usystematyzowanych i szczegółowych notatek z prawa wykroczeń. Zostało opracowane w sposób odpowiadający w zasadzie układowi części ogólnej Kodeksu wykroczeń, co powinno ułatwić Czytelnikowi jego wykorzystanie. Taką systematykę stosuje się też najczęściej na zajęciach z przedmiotu oraz w podręcznikach.

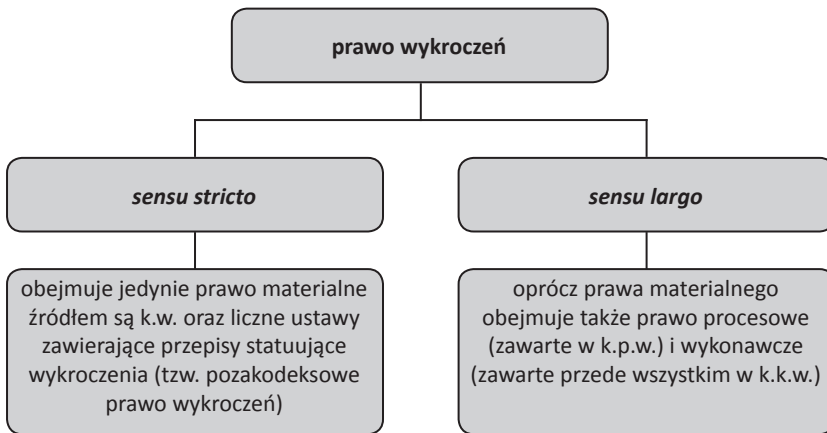
Prawo wykroczeń. Diagramy powstało przede wszystkim z myślą o studentach, aby ułatwić im naukę przedmiotu, wszelkie powtórki i pomyślnie zdanie egzaminu. Może jednak równie dobrze posłużyć wszystkim, którzy potrzebują odświeżenia wiedzy z zakresu części ogólnej kodeksu wykroczeń, zwłaszcza absolwentom studiów prawniczych, którzy uczą się do egzaminów na aplikacje czy też aplikantom.

Autorki

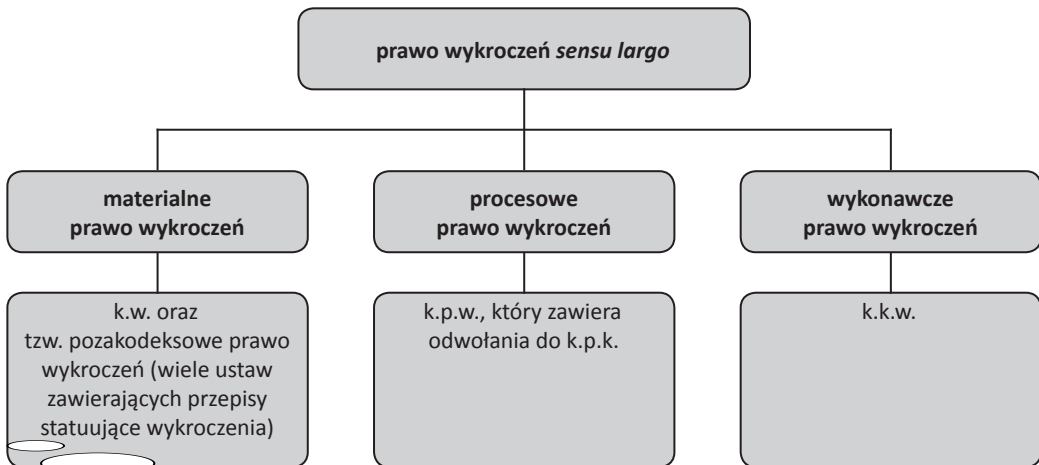
POJĘCIE PRAWA WYKROCZEŃ I JEGO MIEJSCE W SYSTEMIE PRAWA

1. Co oznacza pojęcie prawa wykroczeń?
2. Jakie są źródła prawa wykroczeń?
3. Jakie są związki między prawem karnym a prawem wykroczeń?
4. Jak rozpoznać, czy mamy do czynienia z wykroczeniem, czy z przestępstwem?

1.1. Pojęcie prawa wykroczeń

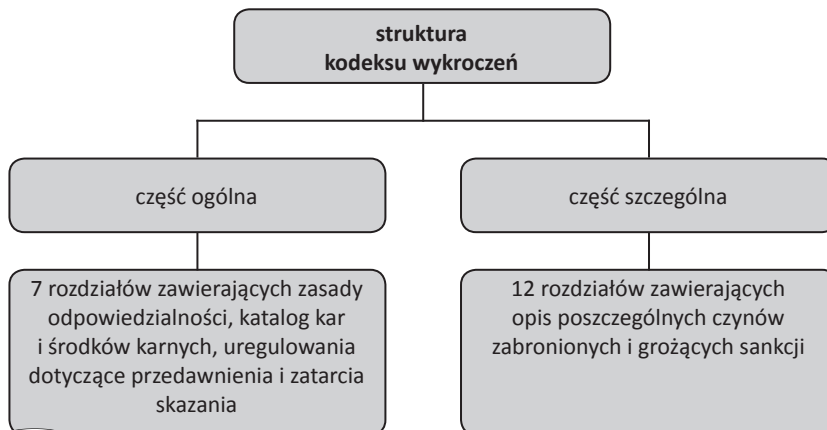

1.2. Prawo wykroczeń *sensu largo*

Kodeks wykroczeń nie zawiera odwołania do zasad odpowiedzialności zawartych w innych ustawach, w szczególności nie zawiera odwołań do k.k. Zasad wskazanych w k.k. nie wolno zatem stosować do wykroczeń.

1.3. Struktura kodeksu wykroczeń

Zasady zawarte w części ogólnej k.w., na mocy art. 48 k.w., stosuje się do wykroczeń określonych w innych ustawach.

1.4. Prawo wykroczeń a prawo karne

1. Prawo wykroczeń i prawo karne wiele łączy. Zdarzało się, że zachowania uznane pierwotnie przez ustawodawcę za wykroczenia, po pewnym czasie w wyniku zmiany przepisów stawały się przestępstwami. Zdarzało się też, że zachowania będące pierwotnie przestępstwami były przenoszone przez ustawodawcę do kategorii wykroczeń. Ten ostatni proces nazywamy **kontrawencjonalizacją**.

Kontrawencjonalizacja nastąpiła np. w końcu 2013 r. na mocy ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r. poz. 1247) i dotyczyła zachowania polegającego na prowadzeniu w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego pojazdu niemechanicznego. Zachowanie to przed wejściem w życie tej ustawy określone było w art. 178a § 2 k.k. i stanowiło przestępstwo. Ustawą z dnia 27 września 2013 r. zostało przekwalifikowane w wykroczenie z art. 87 § 1a k.w.

2. Związki prawa karnego i prawa wykroczeń wyraźne są też na gruncie tzw. **czynów przepołowionych** (zwanych przez niektórych **bitypami**). Są to takie czyny, które w zależności od wskazanej w znamionach okoliczności mogą stanowić albo wykroczenie, albo przestępstwo, gdyż znamiona przepisu statuującego przestępstwo i przepisu statuującego wykroczenie, poza tą okolicznością, są niemal identyczne. W przypadku czynów zabronionych skierowanych przeciwko mieniu jest to wysokość szkody lub wartość rzeczy będącej przedmiotem wykonawczym. Na przykład art. 119 § 1 k.w. stanowi, że: „Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 1/4 minimalnego wynagrodzenia, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny. Natomiast art. 278 § 1 k.k. wskazuje, że: „Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”, a w art. 284 § 1 k.k. czytamy, że: „Kto przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą lub prawo majątkowe, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”. Zatem jeśli wartość rzeczy ukradzionej lub przywłaszczonej nie przekroczy kwoty 1/4 minimalnego wynagrodzenia, to czyn ten będzie wykroczeniem. Jeśli natomiast wartość tej rzeczy będzie co najmniej równa 1/4 minimalnego wynagrodzenia, to będziemy mieli do czynienia z przestępstwem (o ile oczywiście czyn ten będzie cechował odpowiedni poziom społecznej szkodliwości wymagany na gruncie kodeksu karnego).

3. Nie wszystkie jednak wykroczenia cechuje taki silny związek z przestępstwami. Bardzo wiele wykroczeń odnosi się bowiem do zachowań zabronionych lub nakazanych w prawie administracyjnym. Sankcja za wykroczenie ma zatem wzmocnić posłuch dla norm o charakterze administracyjnym. I takie wykroczenia wykazują ściślejszy związek z prawem administracyjnym niż karnym. Jako przykład takiego przepisu można podać art. 10 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r. poz. 1399), który stanowi, że podlega karze aresztu lub grzywny ten, kto prowadzi bez wymaganego zezwolenia działalność określoną w art. 7 tej ustawy (art. 7 wskazuje, że wymagane jest uzyskanie zezwolenia na prowadzenie przez przedsiębiorców działalności w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych, ochrony przed bezdomnymi zwierzętami, prowadzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt, a także grzebowisk i spalarni zwłok zwierzęcych i ich części).

Prawo wykroczeń i prawo karne wykazują zarówno podobieństwa, jak i istotne różnice. Poniżej wskazujemy podstawowe różnice i podobieństwa.

Magdalena Błaszczyk – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Anna Zientara – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk.

■ Publikacja prezentuje instytucje i zasady materialnego prawa wykroczeń w postaci tabel i wykresów. Prosty i czytelny układ treści ułatwia dotarcie do poszukiwanych informacji, pozwalając nie tylko na szybkie przyswojenie materiału, ale również na dostrzeżenie wewnętrznych powiązań pomiędzy analizowanymi tematami. Opracowanie zawiera także tezy najważniejszych orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych na gruncie obowiązującego kodeksu wykroczeń.

■ Serię Diagramy wyróżnia:

- zwarte ujęcie zagadnień ułatwiające szybkie utrwalenie wiadomości,
- przejrzysty układ publikacji pozwalający na uporządkowanie wiedzy przed egzaminem lub kolokwium,
- przystępna forma,
- atrakcyjna cena.

■ Opracowanie przeznaczone jest dla studentów, którzy chcą utrwalić lub powtórzyć materiał z zakresu materialnego prawa wykroczeń, osób przygotowujących się do egzaminów na aplikacje prawnicze oraz aplikantów przygotowujących się do egzaminów zawodowych.

Cena 35 zł
(w tym 5% VAT)

Darmowy dostęp do programu

LEX dla Studenta

<http://www.produkty.LEX.pl/student>

ISBN 978-83-264-3467-9

9 788326 434679

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788326434679 W01P01